

внутрішньобанківських проектів або знижуючи їх ефективність;

– недостатньою орієнтацією на потреби та цілі клієнтів, їх стратегію розвитку [4].

Отже, необхідність формування ФСБ обумовлена такими причинами:

– фінансові умови (обмеження, можливості і загрози) є критичними факторами ведення банківської діяльності в тактичному та в стратегічному періодах. Їх наявність (або відсутність) визначає вибір цілей, завдань і рішень, прийнятих для управління в довгостроковій перспективі та забезпечення інвестиційної привабливості банку;

– ФСБ виступає інструментом, який забезпечує цілеспрямовану інтеграцію всіх конкурентних переваг і функціональних стратегій в єдину, цілісну корпоративну стратегію за умов суттєвого загострення конкурентної боротьби;

– ФСБ є засобом, що дозволяє керувати зміною фінансового потенціалу банку на базі нейтралізації негативних і активного використання позитивних передумов розвитку на шляху інноваційного розвитку та збереження фінансової стабільності [2].

На нашу думку основною причиною для формування ФСБ є планування поточної та майбутньої діяльності банківської установи. Головний сенс планування банківської діяльності полягає в підвищенні її ефективності та конкурентоспроможності банку. ФСБ повинна бути еластичною до змін, швидко адаптуватись до нових умов функціонування окремого банку та банківського ринку загалом, не змінюючи при цьому своєї основної мети. ФСБ повинна бути співставною з стратегічною місією банківської установи, в той же час фінансові цілі повинні доповнювати стратегічні. Таким чином, грамотна ФСБ є запорукою успішної, конкурентної, рентабельної та беззбиткової діяльності банківської установи.

Висновки. Встановлено, що фінансова стратегія банку – це спосіб досягнення банком своєї мети, яка визначає його поведінку в конкурентному середовищі, а також взаємодію внутрішніх компонентів банку, які знаходяться на різних рівнях управління банком. Це надає можливість встановлювати орієнтири, правила, звужує варіанти вибору поведінки щодо вирішення суперечностей у рамках заданих обмежень, а також виконує роль засобу координації всіх ієрархічних рівнів банківської установи і виступає таким чином як управлінський інструмент системи менеджменту.

Література

1. Волошко І. В. Завдання фінансової стратегії банку / І. В. Волошко // Вісник Української академії банківських справ. – 2015. – № 5. – С. 13-18.
2. Коцюба І. І. Актуальність формування фінансової стратегії банку / І. І. Коцюба // Банківська справа: Науково-практичне видання. – 2015. – №1. – С. 31-34.
3. Хаванова М. С. Види фінансової стратегії підприємства / М. С. Хаванова // Вчені записки університету «КРОК». Серія: Економіка. – 2016. – №33. – С. 223-228.
4. Дослідження корпоративного управління у банківському секторі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ifc.org/ukraine/>.

Штойко Т. О., Безвух С. В.
Хмельницький національний університет,
м. Хмельницький

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ВАРТОСТІ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ БАНКУ

Актуальність дослідження. Капітал є одним із джерел фінансових ресурсів банку. Як правило, частка капіталу в загальному обсязі фінансових ресурсів банку є незначною. Однак капітал займає центральне місце в діяльності кожного банку, що обумовлено функціями, які він виконує. Визначивши капітал як вартість, необхідно відзначити, що існують різні методи його оцінки. Так, визначення його вартості, безпосередньо впливатиме на власний капітал, тому що при використанні тієї чи іншої методики величина і якість власного капіталу банку будуть різними. Необґрунтоване завищення капіталу при розрахунку приводить до помилкової інформації про стан банку й тим самим вводить в оману вкладників, акціонерів, а також сам банк. Останній, виходячи із завищеної величини власного капіталу, розширює свої активні операції, піддаючись підвищеним ризикам. Навпаки, якщо методика визначення величини капіталу приводить до його штучного заниження, то спостерігатиметься звуження діапазону активних операцій а, отже, зниження доходів. Тому актуальним є дослідження методів, що використовуються для оцінки цінних паперів, що дозволить інвестору, зокрема банку, отримати максимально можливий рівень доходності при мінімально можливому ризику.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням цієї проблеми займалися вітчизняні та зарубіжні вчені. До них можна віднести наступних: О. Барановський, П. Буряк, І. Гуцал, Б. Данилишин, В. Коваленко, С. Коваль, О. Лаврушин, С. Реверчука, Р. Тиркало та ін.

Метою статті є дослідження методичних підходів до оцінки вартості власного капіталу банку.

Виклад основного матеріалу. Невірно проведена чи недостатньо глибока оцінка вартості власного капіталу банку вплине на правильність прийнятих управлінських рішень, що напряду відобразиться на діяльності банківської установи.

Оцінка власного капіталу банку проводиться за наступними основними напрямками:

- оцінка вартості капіталу;
- оцінка обсягу капіталу;
- оцінка адекватності капіталу;
- оцінка ефективності капіталу;
- залежність банківського капіталу від фінансових показників діяльності банку.

У системі аналізу власного капіталу банківської установи необхідно значну увагу приділяти питанням оцінки його вартості. Адже чітка оцінка вартості власного капіталу дозволяє отримати відповідну інформацію щодо прийняття необхідних управлінських рішень оперативного і перспективного планів, визначити ефективність діяльності банку, окреслити банківську політику на перспективу. На практиці існує декілька способів визначення вартості власного капіталу банку, кожен з яких має суттєві переваги та недоліки.

Перший спосіб полягає у визначенні балансової вартості власного капіталу на основі бухгалтерської звітності. У відповідності з цим способом усі активи та зобов'язання банківської установи обліковуються за вартістю їх придбання чи виникнення. При цьому власний капітал розраховується як різниця між балансовою вартістю активів та зобов'язань [1]:

$$\begin{array}{l} \text{Балансова} \\ \text{вартість} \\ \text{власного} \\ \text{капіталу} \end{array} = \begin{array}{l} \text{балансова} \\ \text{вартість активів} \end{array} - \begin{array}{l} \text{балансова} \\ \text{вартість пасивів} \end{array} \quad (1)$$

Цей спосіб оцінки прийнятний тільки тоді, коли балансова та реальна ринкова вартість активів та зобов'язань банку суттєво не відрізняються між собою. У випадку, коли ринкова вартість значно відхиляється від балансової вартості, то вказаний спосіб призводить до спотворення отриманих результатів та неадекватності оцінки власного капіталу банку. Звичайно, зазначений спосіб є досить простим і не потребує високої кваліфікації банківських працівників, які проводять деякі розрахунки, а також значних витрат на проведення розрахунків щодо оцінки вартості капіталу.

Його суттєвий недолік криється в тому, що він не дає ні менеджменту, ні незалежним аналітикам, ні банківським регуляторам об'єктивної інформації щодо реальної вартості капіталу, яка постійно змінюється через перманентну зміну реальної вартості активів та зобов'язань банку. Теоретично підвищити об'єктивність такої оцінки можна шляхом запровадження вимог до періодичної переоцінки активів. Проте в Україні менеджери банків, користуючись саме механізмом переоцінки активів, мають можливість завищувати обсяги капіталу.

Другий спосіб ґрунтується на ринковій вартості і полягає у тому, що активи та зобов'язання банківської установи оцінюються за ринковою вартістю, на основі якої розраховується власний капітал банку [1]:

$$\begin{array}{l} \text{Ринкова} \\ \text{вартість} \\ \text{власного} \\ \text{капіталу} \end{array} = \begin{array}{l} \text{Ринкова вартість} \\ \text{активів} \end{array} - \begin{array}{l} \text{Ринкова вартість} \\ \text{зобов'язань} \end{array} \quad (2)$$

Цей спосіб є значно точнішим ніж перший і відображає реальний рівень захищеності банку та дає змогу більш реалістично та динамічніше визначати оцінку вартості власного капіталу, оскільки ринкова вартість активів та зобов'язань змінюється постійно. Проте, як засвідчує практика, банки не дуже зацікавлені у такому способі розрахунку вартості власного капіталу, особливо тоді, коли він не дуже сприяє зміцненню позицій банку на ринку банківських послуг. Вказаний спосіб, як звичайно, використовується менеджерами банку для внутрішніх розрахунків, з метою визначення реальної вартості власного капіталу, хоча його результати є дуже корисними для клієнтів банку, а також інших

користувачів даної інформації.

Варто зауважити, що даному способу визначення ринкової вартості власного капіталу банку властиві окремі недоліки. По-перше, не завжди можна правильно оцінити активи та зобов'язання банку за ринковою вартістю. А, по-друге, зазначений спосіб є досить трудомістким і потребує високої кваліфікації фахівців, а також суттєвих витрат.

Третій спосіб – спосіб регульованих бухгалтерських процедур, полягає у обчисленні розміру власного капіталу банку за методикою (правилами та вимогами), встановленими відповідними органами, які проводять банківський нагляд та ведуть контроль у сфері банківської діяльності. В межах цього способу власний капітал банківської установи розраховується як сума його складових елементів. Механізм визначення власного капіталу банку та його складові встановлюються кожною країною самостійно. Проте з метою забезпечення прозорості банківських систем та фінансової стійкості низкою економічно-розвинутих країн була укладена Базельська угода, яка визначає єдиний основний підхід щодо визначення структури та порядку обчислення власного капіталу банківських установ країн, які підписали цю угоду.

Звичайно, основні положення Базельської угоди при формуванні власного капіталу застосовують й інші країни, які не прийняли участь у підписанні Базельської угоди, але які її визнають і використовують. Національний банк України також при визначенні адекватності власного капіталу банків дотримується положень Базельської угоди і постійно вдосконалює методику розрахунку у розмірі власного капіталу.

Спроби методологічно визначити ринкову вартість капіталу призвели до появи концепції економічного капіталу. Концепція економічного капіталу покликана виявити об'єктивні потреби банку в капіталі, зумовлені можливістю настання втрат у результаті наявних у банку ризиків. Втрати банку покриваються за рахунок капіталу, отже, чим більше ризиків буде ідентифіковано, тим більше капіталу потрібно буде банку. І навпаки, необхідність банку у капіталі буде меншою, коли в результаті відповідних заходів менеджменту ризику будуть якнайшвидше виявлені, знижені чи покриті доходами. Таким чином, наявність у банку ефективної статистичної моделі оцінки економічного капіталу дозволяє йому оцінити достатність власного капіталу на основі порівняння останнього з економічним капіталом. Відповідно, в процесі управління діяльністю банку основним індикатором достатності капіталу банку має стати саме економічний, а не регулятивний капітал. При формуванні балансового капіталу обсяг останнього повинен бути зорієнтований на економічний капітал, хоча, звичайно, обсяг балансового капіталу має відповідати мінімальним вимогам до банківського капіталу, вираженим відповідними нормативами діяльності банку, які розраховуються за допомогою регулятивного капіталу. І коли модель оцінки економічного капіталу вірно відбиватиме реальні потреби банку, котрі впливають з його діяльності, розрахункова величина економічного капіталу, в свою чергу, відобразить реальну, тобто ринкову вартість капіталу банку, хоча може бути далекою за значенням від регулятивного капіталу.

Якщо у сфері управління банківською діяльністю основним об'єктом доцільно вважати економічний капітал, який відображає рівень ризиків, що на них наражається банк, може постати питання про доцільність використання регулятивного капіталу навіть регулятивними органами, зважаючи на те, що він призначений для аналогічних цілей. На нашу думку, поки покладатись у банківському регулюванні на економічний капітал недоцільно, тому що далеко не усі банки мають змогу розробити та запровадити адекватні моделі оцінки ризиків, а розробити універсальну методику для усіх банків навряд чи можливо. Тому мову потрібно вести про вдосконалення системи оцінки достатності капіталу регулюючими органами, а менеджменту банків – враховувати її в процесі управління.

Висновки. Таким чином, існує ряд способів для оцінки вартості власного капіталу банку. Серед них виділяють: визначення балансової вартості власного капіталу на основі бухгалтерської звітності; розрахунок вартості власного капіталу на основі ринкової вартості активів і зобов'язань; обчислення розміру власного капіталу банку за методикою, що встановлена відповідними органами банківського нагляду та контроль; визначення вартості власного капіталу на основі концепції економічного капіталу.

Література

1. Турко Р. Особливості аналізу достатності капіталу банківської установи / Р. Турко // Формування ринкової економіки в Україні. – 2009. – № 19. – С. 465-470.